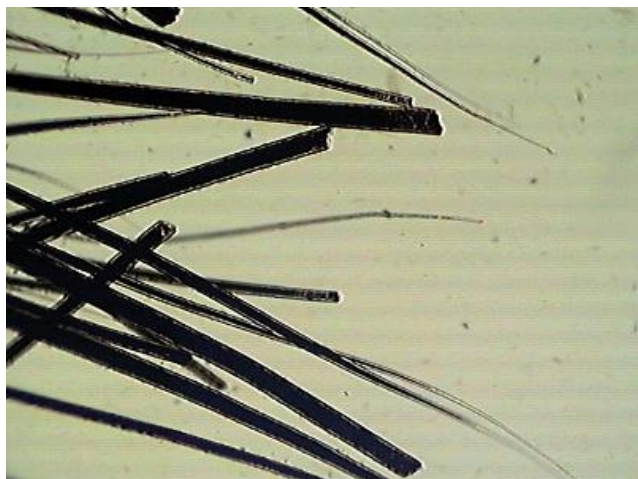

Kožné ochorenia u mačiek a ich rozličné príčiny

Obr. 1: Chlpy so špičkou a polámané chlpy, ktoré sa považujú za dôkaz vylizovania srsti

Zdroj: Dr. Regina Wagner

Ako pri všetkých kožných problémoch, aj u mačiek je najdôležitejším nástrojom na stanovenie diagnózy dôkladná anamnéza. Anamnéza pri vstupnej konzultácii trvá dobrých 20 minút a často predstavuje až 70 – 90 % diagnózy. Často je jednoduchšie prísť k suspektnej diagnóze s majiteľom bez mačky ako s mačkou bez majiteľa.

Anamnéza pri riešení kožného problému u mačiek zahŕňa rovnaké otázky ako u ostatných druhov zvierat a začína popisom problému.

Nikdy nezabúdajme na otázky typu „Majú iné zvieratá alebo ľudia kožné zmeny?“ – môžu nám poskytnúť dôležité informácie o nákazlivom ochorení, ako je dermatofytóza alebo ektoparazitóza. Dôležitá je aj otázka, či má mačka voľný pohyb po vonku, pretože u takýchto pacientov je prísna eliminačná diéta v podstate nemožná. Takisto je potrebné pýtať sa na zmeny v živote rodiny (bábätko, sťahovanie, zmeny členov domácnosti, rekonštrukcia bytu). To všetko môže u citlivejších mačiek viesť nielen k značkovaniu, ale aj psychicky vyvolanému nadmernému čisteniu až vylizovaniu srsti a /

alebo poraneniam kože. Informácie o svrbení sú často zavádzajúce, najmä u mačiek. Veľmi veľa mačiek neprejavuje svrbenie pred majiteľom, pri olizovaní srsti sa skrývajú, a tak je majiteľ presvedčený, že mačke chlpy vypadli. Cielená otázka na zvýšené zvracanie chlpov a problémy s trichobezoármi môže pomôcť pri pátraní po príznakoch nadmerného čistenia. Okrem toho môžeme u niektorých mačiek pri vyšetrení ústnej dutiny nájsť chlpy medzi zubami.

Dôležité je tiež odlišiť, či chlpy vypadli, t. j. či chýba celý chlup vrátane korenia, alebo či sa chlup odlomil, teda koreň chlpu tam stále je. V prvom prípade ide o ochorenie s vypadávaním srsti, či už hormonálneho pôvodu, ktoré je u mačiek pomerne zriedkavé, alebo folikulárne infekcie ako napr. dermatofytóza. V tomto prípade je možné chlpy veľmi jednoducho epilovať. Ak sú chlpy odlámané (samoindukovaná alopecia), ide väčšinou o svrbenie, mačka sa olizuje a chlpy sa pritom lámu. Anamnestický problém, ako už bolo spomenuté, spočíva v tom, že majitelia takmer nikdy nevidia svoju mačku olizovať, a preto udávajú, že srst musela vypadnúť. Existuje niekoľko spôsobov, ako uistiť seba a majiteľov, že chlpy sú vylízané. Buď použijeme lupu, aby sme videli zlomené chlpuvé stvoly, alebo si zoberieme záhyb kože a uvidíme strnisko na okraji. Môžeme spraviť aj trichogram.

Obr. 2: Miliária dermatitída

Zdroj: Dr. Regina Wagner

Obr.3: Samoindukovaná ulcerácia na hlave
Zdroj: Dr. Regina Wagner

Epilujeme chlpy z okraja, umiestnime na podložné sklíčko s kvapkou parafínového oleja a vyšetrujeme pod mikroskopom. Pokiaľ má konček chlpu peknú špičku, tak je vypadnutý. Avšak pokiaľ koniec nie je zašpicatený, potom je chlp odlomený, a teda bol vylízaný (obr. 1). Ďalšou možnosťou je test s ochranným golierom. Ak po niekoľkých týždňoch nosenia goliera srst dorastie, vieme, že ide o lámanie chlpov v dôsledku svrbenia.

Obr. 4: Samoindukovaná alopecia
Zdroj: Dr. Regina Wagner

Mačky nie sú malé psy!

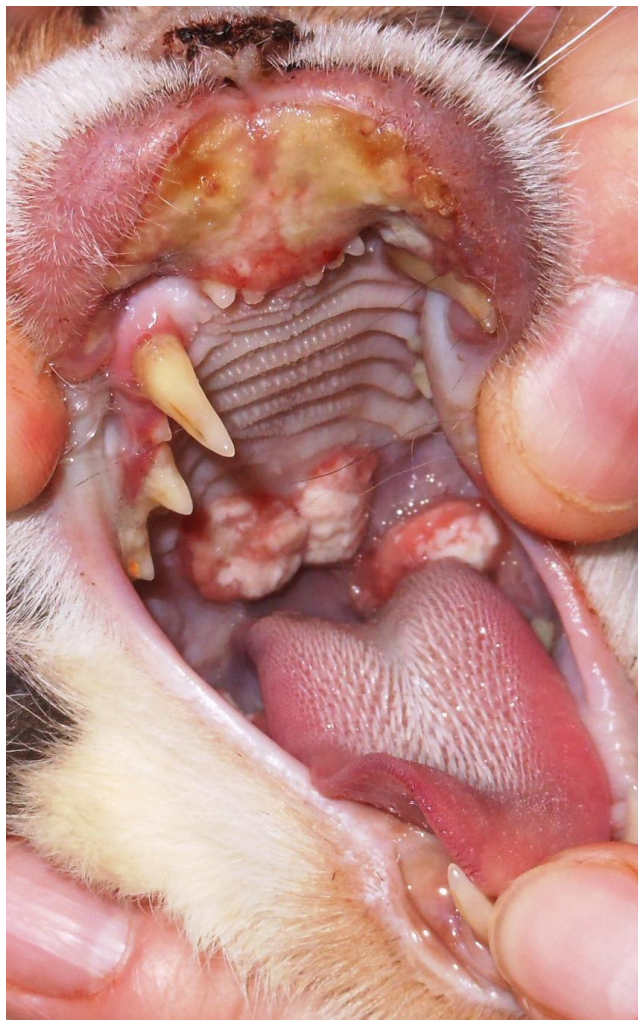
V zásade musíme rozlišovať medzi pruritickými a nepruritickými kožnými ochoreniami, alergickými a nealergickými kožnými ochoreniami, ako aj diferenciálne diagnózy k reakčným vzorom. Mačky často reagujú reakčnými vzormi, ktoré majú zase veľa rôznych diferenciálnych diagnóz. Zároveň môže byť jedna a tá istá choroba sprevádzaná širokou škálou reakčných vzorov (obr. 8), a preto je u mačiek často ťažšie prísť na príčinu kožného problému ako napr. napríklad u psov.

S ohľadom na etiológiu svrbenia prichádzajú u mačiek do úvahy nasledovné príčiny: ektoparazity (notoedres, otodectes, cheyletiella, demodex, švoly, trombikula), alergie alebo infekčné ochorenia (bakteriálne infekcie, dermatofytóza, ktorá však zvyčajne primárne nespôsobuje svrbenie). Vírusové ochorenia (herpesvírus, poxvírus), imunitne sprostredkované ochorenia (pemphigus foliaceus, liekový exantém, lymfocytárna murálna folikulitída, adenitída mazových žliaz) alebo neoplázia kože (napr. lymfóm) sú menej často spojené so svrbením.

Alopécia u mačiek je častým príznakom a ako už bolo spomenuté, často sa nesprávne označuje ako vypadávanie srsti. Vo väčšine prípadov vedie svrbenie k olizovaniu a vytrhávaniu chlpor. V niektorých prípadoch však môže byť alopecia aj primárna (dermatofytóza, demodikóza, alopecia areata alebo pyodermia). V prípade alopecie v dôsledku paraneoplastického syndrómu sa koža javí hladká a lesklá. Symetrická alopecia je na druhej strane takmer vždy spôsobená samotnou mačkou, a preto v skutočnosti nejde o vypadávanie chlpor. Možnou príčinou je svrbenie vyvolané alergiami alebo ektoparazitmi alebo v dôsledku psychických porúch.

Kožné symptómy sú u mačiek často nasledujúce reakčné vzory, ktoré ale nepredstavujú určité ochorenia.

1. Miliárna dermatitída: Tento vzor je skôr možné cítiť ako vidieť. Po tele sú rozšírené malé, miliárne chrastičky. Tento vzor často vidíme pri alergii na bľchy, ale môžu ho vyvolať aj iné alergie, ektoparazity či dermatofytózy (obr. 2).

Obr. 5: Eozinofilný vred a faryngeálny granulóm

Zdroj: Dr. Regina Wagner

2. Samoindukované ulcerácie v oblasti hlavy a krku: Ako už názov napovedá, ide o poranenia hlavy a krku spôsobené samotnou mačkou. Veľmi často je svrbenie také silné, že sa mačka zmrzačí a spôsobí si hlboké, silne krvácajúce ulcerácie. Tento reakčný vzor sa často vyskytuje pri potravinovej alergii, ale aj pri všetkých ostatných alergiách, ektoparazitoch alebo dermatofytózach (obr. 3).

3. Samoindukovaná symetrická alopecia: Pri tomto vzore vidíme lysé miesta, niekedy symetrické, na rôznych miestach tela. Veľmi často však býva postihnuté brucho, končatiny a občas aj rôzne oblasti chrbta. Koža je zvyčajne úplne intaktná (obr. 4).

4. Komplex eozinofilného granulómu:

A) Eozinofilný vred (indolentný vred)

Zmena je ulcerovaná a nekrotická, na jednej alebo oboch stranách horného pysku, väčšinou bez svrbenia a bolestivosti.

Zriedkavo dochádza k eozinofílii v krvi alebo tkanive (obr. 5).

B) Eozinofilný plak

Eozinofilný plak je svrbivý, dobre ohraničený, mierne vyvýšený, zaoblený, exsudatívny a zvyčajne sa vyskytuje v oblasti slabín, panvových končatín alebo brucha (obr. 6). Sekundárne bakteriálne infekcie svrbenie zhoršujú. V odtlačkovom preparáte sa nachádza veľké množstvo eozinofilných granulocytov.

C) Eozinofilný granulóm

Táto forma nie je svrbivá a má rôzne formy a lokalizácie.

a) Lineárny granulóm

Pozdĺžne, tvrdé, hmatateľné vyvýšenie na zadnej strane panvovej končatiny. Zriedkavo na brade, kútikoch úst, ušniciach, labkách (obr. 7).

b) Faryngeálny granulóm môže mať aj nealergický, čiže idiopatický pôvod (obr. 5).

c) Kinn – forma

Všetky vyššie uvedené reakčné vzory sa môžu vyskytovať spoločne v rôznych kombináciách. Diferenciálne diagnózy sa vzťahujú na všetky reakčné vzory: alergie (alergia na bľšie uhryznutie, zložky potravy alebo alergény prostredia = mačací atopický kožný syndróm (FASS)), ektoparazity a dermatofyty (obr. 8). Je potrebné identifikovať hlavnú príčinu a pristúpiť k zodpovedajúcej liečbe / manažmentu. V prípade alergických príčin prichádza do úvahy symptomatická liečba glukokortikoidmi, cyklosporínom, oklacitinibom (off-label) alebo antihistaminikami. Indolentný vred, eozinofilný plak, ale aj miliárna dermatitída či samoindukované ulcerácie v oblasti hlavy a krku často zaznamenajú dramatické zlepšenie po antibiotickej terapii sekundárnej infekcie.

Najlepšou zo všetkých terapií alergických procesov je bezpochyby vyhýbanie sa alergénu. To je celkom dobre možné pri alergiách na bľchy (kontinuálna protibľšia terapia pre postihnuté zviera a všetky zvieratá v domácnosti) a potravinových alergiách (eliminácia diéta, provokačná diéta a následne celoživotná diéta

s tolerovanými zložkami potravy). V prípade

Obr. 6: Eozinofilný plak Zdroj: Dr. Regina Wagner

alergickej reakcie na alergény z prostredia (peľ, prachové roztoče, skladové roztoče, plesne) je vyhýbanie sa alergénom nielen mimoriadne časovo náročné a drahé, ale vo väčšine prípadov ani nie je možné. Pre mnohé mačky je alergénšpecifická imunoterapia (ASIT, desenzibilizácia) účinnou možnosťou liečby s mierou úspešnosti 60 – 78 %. Ak je odpoveď dobrá, ASIT sa odporúča ako celoživotná liečba, pretože skúsenosti ukazujú, že recidívu možno často očakávať v priebehu 1 až 2 rokov po ukončení liečby.

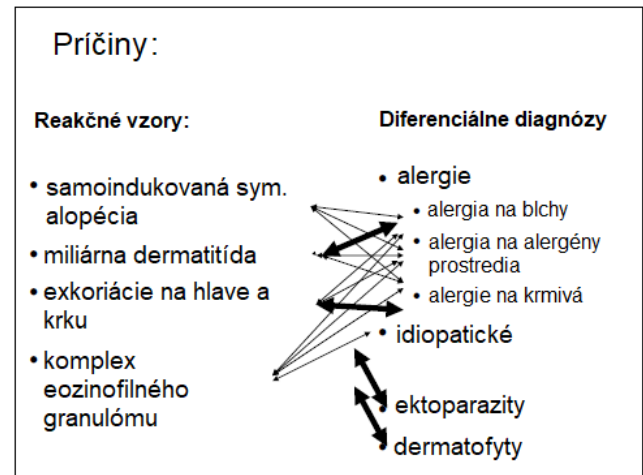
Diferenciálne diagnosticky je u kožných reakcií mačiek potrebné vylúčiť dermatofytózu. Takmer všetky dermatofytózy u mačiek sú spôsobené *Microsporium canis*. Mačky sú tiež rezervoárom tejto huby. Ak sa u človeka z domácnosti vyskytnú typické kožné lézie (najmä deti, starší alebo imunosuprimovaní ľudia), suspektná diagnóza je zrejmalá. Nie každá mačka však musí vykazovať klinické príznaky, bežní sú asymptomatickí nosiči. U nich môžeme použiť tzv. McKenzie metódu alebo zubnú kefku na

Obr. 7: Lineárny granulóm Zdroj: Dr. Regina Wagner

vyčesanie srsti, takto získaná srst' sa používa na kultiváciu húb alebo PCR.

Z ektoparazitov prichádzajú do úvahy diferenciálne diagnosticky predovšetkým cheyletiely. Roztoče nie sú veľmi hostiteľsky špecifické, preto sa môže mačka infikovať aj od králika alebo psa a naopak. Popri možných reakčných vzoroch na koži mačiek sú typickým príznakom biele šupiny so svrbením alebo bez neho. Aj roztoče otodectes sa môžu vyskytovať ektopicky (najmä počas spánku mačky) a patria tak k významným diferenciálnym diagnózam pri reakčných vzoroch. Pri infekcii *Demodex gatoi* často dochádza ku klinickému obrazu, ktorý sa veľmi podobá notoedrovému svrabu alebo alergii – výrazný pruritus na hlave, chrástky a automutilácia. Keďže však tento roztoč žije veľmi povrchovo, povrchový zoškrab kože (na rozdiel od iných roztočov *Demodex*, ktoré diagnostikujeme hlbokým zoškrabom) je často falošne negatívny v dôsledku intenzívneho olizovania (ale roztoč sa preto môže nachádzať v truse). Niekedy môže byť potrebná diagnostická liečba. Švoly *Felicola subrostratus* už v dnešnej dobe

Obr. 8: Príčiny reakčných vzorov u mačiek Schéma: Dr. Regina Wagner

nie sú veľmi časté, postihnuté sú najmä mladé, oslabené alebo túlavé zvieratá. Pruritus je variabilný, sekundárne dochádza k exkoriáciám a seborei.

Dr. Regina Wagner

Ďalšia literatúra

Santoro D, Pucheu-Haston CM, Prost C, Mueller RS, Jackson H. Clinical signs and diagnosis of feline atopic syndrome: detailed guidelines for a correct diagnosis. Vet Dermatol. 2021 Feb; 32(1) : 26-44.